

забезпечення КС. Виділено три категорії станів розвитку вітчизняних КС: на стадії пасивного розвитку, на стадії застою чи близькі до банкрутства. Першій категорії КС рекомендовано до застосування раціональну модель розвитку, іншим категоріям – критичну модель розвитку.

Зазначено підходи та виділено елементи застосування моделей в сучасних умовах.

Література

1. Руська Р. Модель діагностики фінансового стану кредитних спілок / Р. Руська // Економічний аналіз : наук. журнал. – Тернопіль : Вид-во ТНЕУ. – 2009. – Вип. 4. – С. 123-128.
2. Азаров М.Я. Інноваційні механізми управління програмою розвитку / М.Я. Азаров, Ф.О. Ярошенко, С.Д. Бушуев. – К. : Самміт книга, 2011 -564 С.
3. Ярошенко Ф.А. Управление инновационными проектами и программами на основе системы знаний Р2М : монография. // Ярошенко Ф.А., Бушуев С.Д., К. : Саммит книга, 2011. – 268 с.
4. Ярошенко Ф.О. Система антикризової діагностики стану державних фінансів України, імітаційно-сітьового моделювання та проактивного реагування на поширення кризи / Ф.О. Ярошенко // Аналітична доповідь. Міністерство фінансів, 2011. – 161 с.
5. Грищок С.Н. Математические методы и модели в экономике : учебник / С.Н. Грищок, Е.В. Мирзоева, В.В. Лысенко. – Ростов н/Д : Изд-во "Феникс", 2007. – 348 с.
6. Волкова О. Система кредитної кооперації: сутність та характеристика її складових / Оксана Волкова // Економіст : наук. журнал. – 2009. – № 4. – С. 40-42.
7. Гавриленко О.Ю. Кредитні спілки в Україні: проблеми розвитку та умови підвищення ефективності управління діяльністю КС / О.Ю. Гавриленко // Вісник економічної науки України : наук. журнал. – 2007. – № 1. – С. 29-33.
8. Захарченко Г. Кредитні спілки України / Г. Захарченко, Р. Захарченко / за ред. А. Бовсунівська. – К. : Вид-во "Галактика-С", 2008. – 127 с.
9. Козинець П. Кредитні спілки / П.М. Козинець та ін.; Українська Академія держ. управління при Президентові України. – К. : Вид-во УАДУ, 2003. – 74 с.
10. Оленчик А.Я. Матеріали семінару "Кредитні спілки України: пріоритети розвитку та регулятивної політики" / А.Я. Оленчик – Член Державної Комісії з регулювання ринків фінансових послуг України., – Львів : Вид-во ДКРРФПУ, 25.09.06. – 16 с.
11. Негребецька Л.А. Модель Кредитної спілки як соціально-економічної системи / Л.А. Негребецька / Моделювання та оптимізація складних систем (МОСС) : тези доп. на Міжнар. конф. – К. : Вид-во "Софіті", 2001. – С. 152-153.
12. Полуляхова О.О. Проблеми та перспективи розвитку Кредитних спілок України / О.О. Полуляхова, Сумський Ін-т агропромислового виробництва, 2010 р. – 34 с.

Стоянов Г.С. Рациональная и критическая модели развития кредитных союзов как обоснование повышения эффективности их деятельности

Вопрос выбора стиля развития кредитных союзов на рынке финансовых услуг является достаточно актуальным в условиях нестабильности и значительной конкуренции с банками, так как депозиты банков гарантированы ФГВФЛ, а кредитные продукты дешевле, чем аналогичные у кредитных союзов. Кредитные союзы предназначены содействовать общему уровню покупательной способности, деловой активности и занятости населения, особенно в сельской местности. Однако в послекризисных условиях нет однозначности в вопросе развития КС.

Работа КС нуждается в подборе соответственных моделей развития в зависимости от социально-экономического и технологического состояния развития конкретной организации КС. Представлен обзор особенностей применения наиболее актуальных моделей развития для КС: рациональную и критическую модель развития.

Ключевые слова: кредитный союз, модель развития, рациональная модель, критическая модель, прибыльный статус, категория состояния развития КС.

Stoianov H.S. The efficient and critical models of development Credit union's as foundation of their activity and result increasing

The query of the credit union's style of development on the financial market in the condition of instability and competition with banks is rather actual, cause banks' deposits are guaranteed by the Deposit Guarantee Fund and the credit resources are cheaper than CU's can offer. General CU's are called to assist the increasing of the common purchasing ability level, business and customer activity. Otherwise in the post crisis condition the problem of development is in ambiguity. CU's activity needs the overview of the current models of their development in spite of their evolution level. Many special features of actual CU's development models are disposed in the article. Such proper models are efficient and critical.

Keywords: model of development, CU, efficient model, critical model, profitable status.

УДК 657.1

Здобувач О.Я. Чернін¹ –

Житомирський державний технологічний університет

ДЕТЕРМІНАНТИ ФОРМУВАННЯ ТОВАРНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА: ВПЛИВ НА СИСТЕМУ ОБЛІКОВОГО ВІДОБРАЖЕННЯ ТОВАРІВ

Обґрунтовано необхідність дослідження та систематизації детермінант формування товарної політики. За результати дослідження систематизовано детермінанти зовнішнього та внутрішнього середовища формування товарної політики підприємства. На основі встановлення впливу зазначених видів детермінант обґрунтовано наслідки їх впливу, окреслено напрями подальшого розвитку теоретичних і практичних підходів до системи облікового відображення товарів підприємства.

Ключові слова: детермінанта, товарна політика, товари, система бухгалтерського обліку, економічне середовище.

Постановка проблеми. Ефективно реалізована товарна політика однією з передумов підвищення рентабельності діяльності суб'єктів господарювання в умовах посилення конкуренції на ринку. Формування конкурентоспроможної продукції та товарів, їх збут на ринку базуються на інформаційному базисі, що формується системою бухгалтерського обліку. Підвищення конкурентоспроможності продукції та формування ефективної товарної політики є передумовою стратегічного розвитку суб'єкта господарювання на регіональному, національному та міжнародному рівнях. Зовнішні та внутрішні детермінанти товарної політики та необхідність оцінки їх впливу на систему бухгалтерського обліку товарів обумовлюють актуальність дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти впливу факторів економічного середовища на формування товарної політики та зміни системи облікового відображення товарів знайшли своє відображення в науковому доробку багатьох учених і науковців.

Постановка проблеми. Метою нашого дослідження є встановлення та систематизація ключових детермінант формування товарної політики та обґрунтування їх впливу на зміну теоретичних та організаційно-методичних підходів до системи облікового відображення товарів.

¹ Наук. керівник: проф. М.Д. Корінько, д-р екон. наук

Результати дослідження. Ефективність товарної політики забезпечується її спрямованістю на виробництво та реалізацію лише конкурентоспроможних товарів, які б повною мірою відповідали запитам і уподобанням споживачів. У зв'язку з цим на формування системи облікового відображення товарів впливає низка зовнішніх і внутрішніх детермінант товарної політики, які мають здатність змінюватись. Під терміном "детермінанта" з позиції економічних явищ потрібно розуміти чинник, який впливає на певний економічний процес.

Зовнішні фактори, що впливають на товарну політику, наводить Н.І. Трішкіна. "Дія цих факторів не залежить від конкретного підприємства, навпаки, під їхнім впливом створюються відповідні умови для розвитку (чи гальмування) сфери товарного обігу. Не менш значний вплив на товарну політику здійснюють внутрішні фактори, що наявні на самому підприємстві. За своєю природою чи характером впливу всі фактори поділяють на три групи: економіко-фінансові, організаційно-правові, управлінські та соціально-психологічні" [5, с. 224].

Серед окремих авторів [6, с. 129] панує думка, що до факторів зовнішнього середовища, що впливають на формування товарної політики потрібно відносити такі: споживачі, конкуренти, постачальники сировини та матеріалів, економічне та політичне оточення, демографічні та науково-технічні фактори. Вважаємо, що доцільно було б систематизувати та об'єднати ці фактори за ознакою їх впливу в певні групи, що полегшило б систематизацію можливих наслідків впливу цих факторів на товарну політику підприємства.

Багатоваріантність інформаційного забезпечення потреб управління підприємством призводить до того, що нехтування та неврахування впливу зовнішніх і внутрішніх детермінант економічного середовища може призвести до зниження рентабельності підприємства, виникнення виправданих втрат. Тому, виходячи з викладеного вище, вважаємо за доцільне детермінанти зовнішнього та внутрішнього економічного середовища, що впливають на формування товарної політики підприємства, досліджувати в межах таких груп (табл.).

Табл. Систематизовані групи детермінант формування товарної політики підприємства

№ з/п	Детермінанти зовнішнього економічного середовища	Детермінанти внутрішнього економічного середовища
1	Економіко-правові	Розмір та організаційно-правова форма підприємства
2	Політико-інституційні	Ціна, якість та життєвий цикл товару
3	Соціальні	Організація договірного процесу підприємства
4	Технологічні	Сезонність виробництва та реалізації товарів
5	Зміна умов ринкової кон'юнктури	Диверсифікація виробництва
6	Галузеві умови функціонування	Організація післяпродажного обслуговування
7	Інтенсивність конкуренції в галузі	Рівень організації складського господарства та збутової мережі

Економіко-правові детермінанти формування товарної політики полягають у тому, що під час формування товарної політики потрібно враховувати стан розвитку економіки країни, інфляційні процеси, обсяг товарного ринку, діючу систему оподаткування. Вплив економіко-правових детермінант товарної політики проявляється також при організації облікового відображення товарів.

Зокрема, виникає необхідність врахування особливостей оцінки та оподаткування операцій з товарами під час розроблення облікової політики, необхідності врахування впливу інфляційних процесів на ціну товарів.

Політико-інституційні детермінанти зовнішнього економічного середовища, що впливають на формування товарної політики, передбачають оцінку стабільності уряду, вплив державної політики на підтримку розвитку окремих галузей, рівень корупції державних структур, зміна податкового законодавства, кредитно-грошова політика, митні ставки тощо. "Політична й економічна нестабільність, порушення регулювання фінансового механізму й інфляційні процеси варто віднести до найбільш значних факторів, які збільшують кризову ситуацію на українських державних та комерційних підприємствах" [1, с. 199].

До соціальних детермінант зовнішнього середовища потрібно віднести збереження робочих місць, зростання добробуту населення, кількість потенційних споживачів, наявна та потенційна кількість робочої сили, кваліфікаційні характеристики робочої сили. "Дія соціальних факторів формується під впливом звичок, традицій, освітнього рівня населення країни загалом і регіону розташування підприємства, зокрема та визначає рівень і якість виробництва, обслуговування і споживання" [3, с. 332].

Технологічні детермінанти впливають на товарну політику суб'єкта господарювання у частині впровадження та використання у виробничому процесі нововведень і сучасних систем електронних комунікацій, врахування розвитку техніки, обладнання, інструментів, процесів оброблення та виготовлення товарів, матеріалів і технологій. Впровадження новітніх технологій у виробничі процеси сприяє зростанню виробництва і поліпшенню якості товарів, підвищує конкурентоспроможність.

Зміна умов ринкової кон'юнктури визначає рух цін, цінних паперів, конкретні умови відтворення товарів, послуг, робочої сили, розміри виробництва тощо. Вплив ринкової кон'юнктури на товарну політику підприємства виражається в тому, що за тих чи інших рівних умов одні продавці (покупці) більш вигідно продають (купують) товари і послуги.

Галузеві умови функціонування суб'єкта господарювання впливають на товарну політику. Зокрема, потенціал росту галузі, можливість входу до галузі великих фірм, стабільність попиту, посилення або послаблення впливу сил конкуренції, ступінь ризику та невизначеності впливають на підходи до побудови товарної політики. "Галузеві умови функціонування торговельного підприємства характеризуються такими факторами, як: інтенсивність конкуренції, структура і кількість покупців, розмір інвестицій у галузь, середньогалузевий рівень рентабельності діяльності, структура витрат обігу, розмір і темпи зростання ринку, кількість працівників тощо" [3, с. 334].

Галузеві організаційно-технологічні особливості істотно впливають на організацію та методику бухгалтерського обліку товарів, що також проявляється через специфіку використання виробничих і трудових ресурсів, значну залежність між складовими частинами виробництва, незначні обсяги незавершеного виробництва, тривалий виробничий цикл, наявність суміжної та побічної продукції тощо.

Інтенсивність конкуренції в галузі впливає на формування товарної політики в частині встановлення сукупності якісних і вартісних характеристик товару, що забезпечує задоволення конкретної потреби. Від розміру та організаційно-правової форми підприємства залежать обсяги виробництва продукції та товарів на підприємстві, ієрархічність структури виробництва та споживання, планування та прогнозування ресурсозбереження, спеціалізація та географічна локалізація впливають на формування товарної політики підприємства. Також зазначені фактори впливають на організацію облікового процесу загалом на підприємстві, зокрема і бухгалтерського обліку товарів.

Ці особливості, як зазначає О.А. Лаговська, проявляються у тому, що розміри підприємства "визначають обсяги вхідної інформації до облікової системи, та відповідно складність процесу її оброблення, що впливає на структуру облікової служби підприємства, кількість облікових працівників, розподіл функціональних обов'язків між ними" [2, с. 119]. Ціна, якість та життєвий цикл товару впливають на ритмічність і стійкість споживання окремих видів товарів, обсяг та структуру товарообороту, що в подальшому вплине на формування товарної політики підприємства.

Організація договірної політики підприємства ефективним інструментом регулювання співробітництва між партнерами, координації діяльності структурних підрозділів, дотримання термінів постачань. Приділення належної уваги з боку управління розробленню договірної політики може призвести до не виправданих втрат та загрожувати порушенням принципу безперервності діяльності.

Організація договірної політики підприємства впливає на облікове відображення фактів порушення договірних зобов'язань. Оскільки внаслідок розрахункових взаємовідносин між підприємствами виникають зобов'язання, тобто борги чи інші зобов'язання підприємства виникає потреба в наданні інформації щодо фактів порушення договірних зобов'язань. З метою покращення розрахунково-платіжної дисципліни між суб'єктами господарювання потрібно опрацювати методики обліку процесів невиконання договірних зобов'язань.

Наступною детермінантою внутрішнього економічного середовища є сезонність виробництва та реалізації товарів. Зазначена детермінанта впливає на кон'юнктуру багатьох товарних ринків, що потрібно враховувати під час розроблення товарної політики. Разом з тим, сезонні коливання не можуть істотно і на довгий період змінити динаміку розвитку суб'єкта господарювання, вони дають лише тимчасові відхилення. Тому подолання сезонності виробництва резервом зростання ефективності виробництва та зниження собівартості товарів, який можна реалізувати завдяки використанню імпорту або налагодженню випуску нових видів продукції. У цьому випадку процес обліку витрат повинен максимально відповідати виробничому процесу, оскільки лише в цьому випадку облік виробництва буде задовольняти вимоги управління.

Переважаюча тенденція диверсифікації в економіці країни сприяє розширенню товарної номенклатури, створенню нової продукції для нових ринків. Диверсифікація виробництва дає змогу ефективніше завантажити наявні виробничі потужності, розширити асортимент продукції та адаптуватись до змін пот-

реб споживача, знизити ризик діяльності підприємства, поступово перейти на нові технології, окупити витрати на власні розробки. Проведення процесів диверсифікації для ефективного управління всіма підрозділами зумовлює потребу у створенні відповідної інформаційної системи.

"Управлінський облік в умовах диверсифікації змістовно має бути організований як сукупність методів і процедур управління інформацією" [4, с. 153]. Тому під час диверсифікації виробництва потрібно змінювати організаційні та методичні підходи до облікового відображення бізнес-процесів і ресурсів підприємства як об'єктів обліку. Потрібно розробити схему документообігу з руху товарних потоків, розробити внутрішні форми звітності з відображення диверсифікаційних процесів і ресурсів підприємства.

Організацію післяпродажного обслуговування потрібно обов'язково враховувати в ході розроблення товарної політики. Витрати на гарантійне обслуговування, відповідно до чинного законодавства, відносять до витрат подвійного призначення. У зв'язку з цим, на підприємстві мають бути розроблені методичні підходи до відображення витрат на гарантійне обслуговування у виробника та продавця.

Рівень організації складського господарства та збутової мережі передбачає під час формування товарної політики встановлення наявності та розміру площ складських приміщень, рівня збереження споживчих якостей товарів, раціонального їх розміщення тощо. Саме впорядкування системи надходження, розміщення та видачі товарів забезпечує їх необхідну наявність, впорядкованість та переміщення, пришвидшує оборотність активів тощо.

Залежно від рівня організації складського господарства товарів виникає потреба у встановленні та побудові таких взаємозв'язків між відділами матеріально-технічного постачання, збуту, виробничими підрозділами, цехами, складськими приміщеннями та фінансовим відділом, які забезпечували б безперервність та ефективність внутрішньо-технологічного процесу. Побудова такого типу взаємозв'язку забезпечується через організацію та чіткий розподіл матеріальної відповідальності на підприємстві, побудову належного документально оформлення операцій з відпуску товарів.

Висновок. Представлені групи факторів з різним рівнем інтенсивності та у різних напрямках впливають на формування ефективної товарної політики, їх вплив дещо модифікується залежно від специфіки діяльності суб'єктів господарювання. Однак мобілізація усіх факторів та забезпечення їх узгодженості дають змогу не лише сформувати ефективну товарну політику конкретного підприємства, але й сприятимуть якісно новому рівню розвитку системи облікового відображення товарів. Систематизовані групи детермінант зовнішнього та внутрішнього середовища функціонування підприємства та їх врахування забезпечує визначення оптимального рівня товарів та впливає на розвиток теоретичних та організаційно-методичних підходів до їх облікового відображення.

Література

1. Дуда С.Т. Теоретичні аспекти аналізу банкрутства підприємства та шляхи його подолання / С.Т. Дуда, І.В. Михайлик // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.9. – С. 197-201.

2. Лаговська О.А. Ідентифікація факторів впливу на побудову бухгалтерського обліку в умовах вартісно-орієнтованого управління / О.А. Лаговська // Вісник Запорізького національного університету : зб. наук. праць. – Запоріжжя : Вид-во ЗНУ. – 2012. – Вип. 1(13). – С. 114-120.

3. Олініченко К.С. Порядок формування товарних запасів торговельного підприємства / К.С. Олініченко // Торгівля та ринок : зб. наук. праць. – 2012. – Вип. 33. – С. 331-336.

4. Предко І.Ю. Управлінський облік в умовах диверсифікації / І.Ю. Предко // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – Сер.: Економічні науки. – Житомир : Вид-во ЖДТУ. – 2012. – № 3 (49). – С. 152-155.

5. Трішкіна Н.І. Дослідження факторів товарної політики оптового підприємства / Н.І. Трішкіна // Сталий розвиток економіки : Всеукр. наук.-виробн. журнал. – 2011. – Вип. 3. – С. 222-229.

6. Чмихало Н.В. Формування ефективної збутової політики фармацевтичного підприємства в умовах нестабільного зовнішнього середовища / Н.В. Чмихало, І.Л. Оккерт, А.Б. Ольховська, Н.В. Сотнікова // Запорізький медичний журнал. – 2010. – Т. 12, № 3. – С. 126-131.

Чернин А.Я. Детерминанты формирования товарной политики предприятия: влияние на систему учетного отражения товаров

Обоснована необхідність дослідження і систематизації детермінант формування товарної політики. Систематизовані детермінанти зовнішньої і внутрішньої середовища формування товарної політики підприємства. На основі установлення впливу вказаних видів детермінант обґрунтовані наслідки їх впливу, окреслені напрямки подальшого розвитку теоретичних і практичних підходів до системи учетної зображення товарів підприємства.

Ключевые слова: детерминанта, товарная политика, товары, система бухгалтерского учета, экономическая среда.

Chernin A.Yu. Determinants formation of product policy the enterprise: impact on the accounting of goods

Grounded necessity of research and systematization determinants of product policy the enterprise. Grouped determinants of external and internal environment formation of product policy the enterprise. On the basis of establishing the influence of these types of determinants reasonable consequences of their influence, grounded directions for further development of theoretical and practical approaches to the accounting products company.

Keywords: determinants, product policy, commodities, accounting system, the economic environment.

УДК 658.147:338.47

*Проф. Л.О. Шкварчук, д-р екон. наук;
студ. В.Т. Гамалій – НУ "Львівська політехніка"*

АКЦІОНУВАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД ФІНАНСУВАННЯ БУДІВНИЦТВА ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Розглянуто особливості активізації державно-приватного партнерства у сфері розбудови транспортної інфраструктури. Проаналізовано доцільність застосування договорів концесії для фінансування будівництва автомобільних доріг в Україні. Запропоновано заходи щодо використання акціонерного капіталу для створення суспільних благ.

Ключові слова: дорожнє господарство, державно-приватне партнерство, концесія, акціонування.

Постановка проблеми. Рівень розвитку інфраструктури є одним із визначальних факторів забезпечення інвестиційної привабливості економіки країни та регіону. У цьому контексті дорожній інфраструктурі належить особливе місце через її винятковість у формуванні стабільних економічних, виробничих

та соціальних зв'язків. Проте експлуатаційний стан переважної більшості автомобільних доріг України не відповідає сучасним вимогам і потребує поліпшення з урахуванням соціально-економічних потреб держави. Актуальність проблеми забезпеченості якісною та безпечною дорожньою інфраструктурою пов'язана із істотним недофінансуванням державних програм будівництва та ремонту доріг. Усе це потребує розробки теоретичних основ формування сучасних методів вирішення проблем, які виникли.

Аналіз останніх публікацій. Проблеми фінансування дорожньої галузі досліджували М.Я. Блінкін, В.К. Жданюк, О.В. Жулин, О.Т. Лановий, Є.Д. Прусенко, А.В. Саричев, Ю.В. Слободчиков, Н.В. Смірнова, В.В. Філіппов та інші. Проте в більшості випадків такі дослідження ґрунтувалися на аналізі технічних можливостей реалізації програм підвищення якості експлуатаційних характеристик дорожнього господарства за наявних та потенційних рівнів фінансування. При цьому мало уваги приділялося заходам з удосконалення механізмів залучення інвестиційного капіталу у сферу дорожнього господарства.

Метою роботи є дослідження сучасних методів фінансування суспільних благ за допомогою механізмів державно-приватного партнерства.

Виклад основного матеріалу. Одним з ефективних шляхів вирішення проблеми неефективного функціонування мережі автомобільних доріг є використання механізму державно-приватного партнерства (далі – ДПП). Розвиток ДПП є однією з найбільш прогресивних форм забезпечення ефективного функціонування об'єктів суспільної власності. Присудження у 2009 р. Нобелівської премії з економіки Е. Острім за роботи щодо програм реалізації основних напрямів ДПП доводить цей факт.

Українське законодавство визначає ДПП як співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами в особі відповідних державних органів та органів місцевого самоврядування (державними партнерами) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, або фізичними особами – підприємцями (приватними партнерами), що здійснюється на основі договору у визначеному порядку [1]. На думку А.П. Павлюк, основним недоліком українського законодавства щодо ДПП є широкий перелік сфер його застосування, за відсутності виключного переліку форм його реалізації [2].

Аналіз літературних джерел [3; 6 с. 8-9] дає змогу виокремити причини, що стимулюють державу звертатися до механізмів ДПП у фінансуванні будівництва автомобільних доріг:

- 1) необхідний обсяг коштів перевищує обсяг фінансових ресурсів, якими володіє держава, особливо враховуючи значні витрати під час реалізації великих інфраструктурних проектів;
- 2) низька ефективність діяльності підприємств державного сектору (часто пов'язана з непрозорою схемою фінансування таких підприємств та дефіцитом кваліфікованих кадрів);
- 3) вища економічна ефективність, ніж у проектах, реалізованих виключно державою, завдяки основі комерційного підходу під час прийняття управлінських рішень, збільшення прозорості та посилення конкуренції, зниження рівня корупції та виявлення "прихованих" витрат;